

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Principia Juris Canonici : Ex Libro ... Decretalium Gregorii
IX. Pontificis M / Antehac In Alma & Archi-Episcopali
Benedictina Universitate Salisburgensi**

König, Robert

Salisburgi, 1725

VD18 80460518

7. De Juramento Calumniæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61781](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61781)

tumax, & tertio, vel semel peremptorie citatus comparere nolit, tamen testes recipi non possunt, sed poterit vel actor mitti in possessionem bonorum, sæpe d. c. quoniam §. si in aliis. vel reus excommunicari, si causa talis sit, in qua immisio in bona fieri nequeat. c. 3. Eod. & pluribus exponetur infra in Tit. XIV. & XV.

TITULUS VII.

De Juramento Calumniæ.

SUMMARIA.

1. Juramenti calumniæ definitio. 2. & divisio.
3. Juramentum calumniæ speciale potest exigere post generale.
4. 5. 6. Utrumque est inventum a jure positivo. 7. & ideo per statutum, vel consuetudinem abrogari potest.
8. Usque 13. A quibus. 13. Usque 19. in quibus causis. 19. usque 24. & quo modo præstandum sit?
24. Hujus juramenti necessitas. 25. 26. & effectus. 27. & seqq. De Pena recusantis juramentum calumniæ.

FACTA litis contestatione juratur de calumnia vitanda, ut notat Panorm. ad Rubr. h. t. §. I.

I Definitur Juramentum calumniæ, quod sit religiosa asseveratio, quâ uterque litigantium affirmat, & promittit, se nihil calumniæ causâ agere, vel acturum esse, sed quod omnino justam sibi causam, aut defensionem esse credat. Colligitur ex §. 1. Inst. de Pen. rem. litig. l. 1. & 2. cum aurb. subnexis. C. de Furejur. propter calumn.

§. II.

2 Dividitur Juramentum calumniæ in speciale & generale. Speciale vulgò dicitur *juramentum malitiæ*, germanicè *der Eyd der Bosheit*, & est illud, quod in singulis actibus, prout quidque in litem incidit, quando cunque exigitur, & ad illum duntaxat actum incidentem pertinet; veluti si quis novum opus nuntiet: l. §. 14. ff.

de Operis novi nunt. si quis petat rationes, instrumenta, aut jura edi: l. 6. §. 2. ff. de Edendo. si quis probationes exposcat: d. l. 1. C. de Furejur. propter calumn. si quis instrumentum falsum esse dicat. l. fin. C. de Fide instrum. si quis post attestatorum publicationem primùm velit excipere contra personas testium. c. 31. de Testibus & c. Generale usitata phrasi *juramentum calumniæ* vernaculâ *der Eyd für Gefährde*, vocatur, estque illud, quod in primordio cujusque litis utraq; pars præstat, quo pollicetur, nihil in toto negotio calumniæ causâ facilitatum iri. Hinc jure novissimo hoc juramentum ad omnes articulos illius causæ porrigitur, ita ut circa singulos censetur repetitum. aurb. hoc Sacramentum. C. de Furejur. propter calumn. Novel. 49. c. 3. §. fin.

Anne igitur juramentum malitiæ exigere nequit, postquam jam de calumnia vitanda semel in causa generaliter juratum est? In putat Treutl. p. 1. disp. 21. ch. 3. lit. C. & nonnulli alii. Sed contraria sententia facile deducitur ex Novel. 73. c. 7. & Novel. 100. c. 4. ac in terminis deciditur in c. 2. §. fin. h. t. in 6. Judicem quoties sibi expedire videtur, & suspicio est, maliciosè aliquid ab actore proponi, vel à reo excipi, juramentum malitiæ exigere posse, tamen si de calumnia juratum sit. Ratio est: quia magis solet deterrere juramentum recens, & speciale, quam juramentum generaliter, & forte ante aliquot annos præstitum. Neque adversatur, quin potius favet d. Novel. 49. §. fin. & transumpta aurb. hoc Sacramentum. ibi enim tantum traditur, quod præstito generali juramento calumniæ, postea, si pars probationem requirat, non teneatur hoc speciale juramentum præstare: cum in generali juramento hoc caput de non requirendis non necessariis probationibus specialiter comprehendatur. In aliis ergo

calibus id non est prohibitum. Brunne-
man in *Proceff. civil. c. 15. n. 5.*

§. III.

4 *Causa efficiens juramenti calumniæ est*
vel remota, vel proxima.

Remota est jus. Existimo autem jura-
mentum calumniæ non nisi jure positivo
introducitur esse. Cujus opinionis etiam
fuerunt Panormit. & Marian. Socin. in *c.*
castrum h. t. Et quidem de hoc extant pec-
cuniarum Tituli in Jure Canonico & Civili,
nempe *Extra, & in 6.* atque in *Cod.* imò,
quod Jure Digestorum quoque fuerit cog-
nitum juramentum calumniæ & auctum
Jure Codicis, contendit Cyn. in *l. 2. C. de*
Jurejur. propt. calum. Bartol. ibid. n. 9.
& Bald. n. 4.

5 Est tamen ex mente plurium diversa
utriusque Juris ordinatio: nam Jure Cano-
nico non solum de substantia processûs non
est, juramentum calumniæ in exordio litis
præstari, sed etsi in tota causa ob tacitam re-
missionem omittatur, processus propterea
nullus non est, nec annullandus. *c. 1. §. pro-*
pter omiffum. h. t. in 6. At Jure Civili hoc
juramentum, quippe ob publicam utilita-
tem introductum, neque expresso partium
consensu, neque per dissimulationem potest
remitti, sed tenetur Judex, etiamsi peti-
tum non sit, exigere, & sub pœnâ legibus
statutâ ad ejus præstationem litigan-
tes compellere. *d. l. 2. §. sed quia vere-*
mur. & ibi Gloss. in V. remittit. C. de Jure-
jur. propt. calum. Quamvis Menoch. *de Ar-*
bitr. jud. l. 1. q. 20. n. 5. 6. & 7. Marant. in
Spec. p. 6. in 2. p. judicii rubr. de juramento.
actu 1. n. 2. Roland. à Valle *consil. 71. n. 7.*
vol. 1. & alii putent, juramentum calumniæ
tum demum de substantia judicii esse, la-
tamque sententiam ipso jure nullam redde-
re, si ab alterutra parte exactum sit, argu-
mento à sensu contrario ex *l. 34. §. 4. ff. de*

Jurejur. l. 5. §. 14. ff. de Oper. novi nunt.
ubi id præstandum esse dicitur, si exigatur.
Quod & in utroque foro prævaluisse ce-
statu Wesemb. *Parat. C. de Jurejur. propt.*
calum. n. 5.

6 Planè in Camera ab utroque jure rece-
ditur: licet enim in prima & secunda in-
stantia juramentum calumniæ à parte ex-
actum, sed præstitum non sit, atamen pro-
cessus ob id non annullatur, sed eò non ob-
stante in causa principali pronuntiat, ma-
ximè eo casu, quo pars, quæ tale juramen-
tum exigit, Judice ad ulteriora procedente,
non appellavit, sed causam ad conclusio-
nem usque prosecuta est. Et hoc vigore
Ordinationis Cameralis p. 3. tit. 34. §. 1.
quæ nullitates processûs, si aliàs ex actis de
meritis causæ Judici plenè constet, non at-
tendit. Sesterus *de Juramentis. l. 3. c. 8.*
n. 13. Vant. in *tr. de Nullitat. in Rubr. quib.*
mod. sent. null. repar. poss. n. 125. & 129.
Gail. 1. *obser. 84. n. 4.* qui tamen n. 6. ad-
dit, juramentum calumniæ à parte in judi-
cio Cameræ petiitum omitti non posse: ete-
nim tamen ibi nullitates primarum, &
secundarum instantiarum non attendantur,
tamen legitimus processus, & ordo judicia-
rius observari debet. Unde si juramentò
calumniæ exactò, eoque non præstitò, à
partibus hinc inde in causa conclusum sit,
ex officio facta conclusio rescinditur, &
parti, ut petiitum juramentum sub pœna le-
gali præstet, per interlocutoriam senten-
tiam injungitur.

7 Ex his sua sponte fluit per statutum ali-
quod, vel per consuetudinem prædictum
juramentum abrogari posse ad evitanda
perjuria; cum enim tanta nonnunquam sit
hominum perversitas, ut parùm curent ju-
ramenti religionem, & magis interdum
solliciti sint de calumnia committenda,
quàm omittenda, certè hujusmodi consue-
tudo,

modo, aut statutum rationi consentaneum est, lex namque occasionem perjurii non dare, imò ubi subest periculum perjurii, juramentum prohibere debet per text. in l. 2. §. quorum. C. de Indicta viduit. toll. & in c. Clericos. de Cohabit. Cleric. & Mulier. Panorm. in c. 5. n. 9. h. t. Neque obstat, quòd finis juramenti calumniæ sit publica utilitas, cui si derogat consuetudo, irrationabilis censetur: & quòd in d. c. 5. h. t. & c. 3. de Fidejussor. caveatur, hoc juramentum præstandum esse, non obstante consuetudine contraria. Nam ibi subest manifestum, & frequens periculum perjurii, cessat favor publicus, & potius pro abrogatione militat: idèoque etiam Canones oppositi intelligendi sunt cessante causâ, id est, causâ evitandi perjurii: tunc enim consuetudo irrationabilis foret, & legi contraria; aliàs autem etiam contra hos ipsos Canones consuetudo induci potest. Dissentit post alios Roland. à Valle d. consil. 71. n. 10. vol. 1.

8 Causa efficiens proxima juramenti calumniæ sunt personæ, quæ id in judicio præstant. Tenentur autem regulariter præstare omnes litigatores, sive sint Laici sive Clerici: sive privati, sive communitates: sive majorenes, sive minorenes: sive patres, sive filii familias: dummodo habeant legitimam personam standi in judicio. c. 1. c. 3. & ibi Socin. n. 8. & seqq. c. 4. c. 6. & ibi Panorm. n. 9. & 10. h. t. Nec tantum ipsi principales, Actor, & Reus sed etiam eorum Advocati §. 1. Inst. de poena tem. litig. d. l. 2. §. sed quia. C. de jurejur. propt. calum. l. 14. §. patroni C. de judic. quanquam hi plerisque nunc locis initio sui muneris, non in singulas causas jurent. Valens. h. t. §. 2. n. 4. eorum Procuratores. c. 2. §. procuratores h. t. in 6. Tutores & Curatores auth. principales. C. de jurejur. propt. calum. Item Or-

phanotrophi, Hospitalarii, Leprosarii, Vicedomii, Oeconomi, & quicumque aliquam generalem, seu universalem administrationem obtinent, ut latè probat Anton. del Re Tiburt. tr. de Furamento calum. n. 359. & seqq. sed.

Dubitat ur I, Anne Clerici præsertim in dignitate constituti ad juramentum calumniæ personaliter præstandum teneantur? si quidem in c. 5. & fin. h. t. statuitur, id aliis personaliter præstandum, si per se litigent, nulla consuetudine in contrarium obstante. Econtra in c. 1. Eod. habetur, quòd ad id personaliter præstandum compelli nequeant, sed procuratorem ad id præstandum valeant deputare; quin coram Judice alieno nec audeant personaliter jurare inconsulto suo superiore. Ego pro his juribus conciliandis puto distinguendum inter causam propriam ipsius Clerici, & causam Ecclesiæ. Si Clericus velit personaliter suam propriam causam, agere, tunc juramentum calumniæ personaliter deponere debet, non quidem tactis, ut alii, sed tantum propositis Evangelii. d. c. 5. & ult. h. t. Sin verò agat causam suæ Ecclesiæ, tunc juxta d. c. 1. Eod. ad juramentum personaliter præstandum cogi nequit, sed aliis idoneis defensoribus hoc munus delegare permittitur.

Dubitat ur II. Si Collegio aut Universitati juramenti præstatio injuncta sit, per quos ea fieri debeat? Equidem Panorm. Pirrhing. Layman & plerique Canonista ex c. 4. h. t. sumunt regulam generalem: quòd in causa Collegii, seu Universitatis cujuslibet, non singuli, sed Oeconomus ac Syndicus, si quem habeat, de calumnia jurare debeat. Verùm Glossa in d. c. 4. V. cogere non debemus. notat, hoc esse speciale privilegium Collegii Clericalis secundum Canones, & aliud esse de Collegiis sæcularibus

secundum leges: cum Justinianus *in d. l. 2. §. 1. in fin. C. de Furejur. propt. calum.* expressim caveat, ut hujusmodi Sacramentum calumniæ a parte plurima, vel magis idonea Universitatis procedat. Adde *l. municipib. 79. ff. de Condit. & demonstr.* ubi dicitur: *Municipibus, si jurassent: legatum est: hac conditio non est impossibilis. Quemadmodum ergo pareri potest? per eos itaque jurabunt, per quos municipii res geruntur* Unde etiam Selter, *de Juram. d. l. 3. c. 3. n. 44.* refert, usu passim invaluisse, ut principales Universitatis, ut puta Consul & senatores in propriam, & cæterorum animam jurent. Alii verò ad jurandum compelli non debent: quia tanquam malè informati facile possent incurere perjurium.

II Dubitatur. III. Qualiter juret, qui alieno nomine iudicium subit? Placet & communi DD. suffragiò hæc distinctio approbata est: an sit actor generalis, v. g. Tutor, Curator, Syndicus, oconomus, administrator: an Procurator specialis? Priore casu solus, & absque speciali mandato in animam propriam jurare debet de vitanda calumnia, non etiam ille, cujus causam administrat, nempe pupillus, minor, aut Respublica seu Universitas, saltem si sit Ecclesiastica. *c. 3. 4. & 6. h. t. d. l. 2. §. 2. C. de jurej. propt. calum.* quia hic magis præsumitur nòsse causæ merita, quàm principalis. Posteriori verò casu, quia causæ merita potius ipsi principali perspecta censentur, non tantum ille Procurator in animam suam, quòd nempe non credat, se fovere causam iniquam. *c. 2. §. procuratores. h. t. in 6. sed ipse quoque principalis, d. l. 2. §. 3. aut de Jure Canonico ex mandato speciali Procurator pro principali, & in animam principalis jurare tenetur. c. fin. h. t. in 6.* Quod hodie in communi practica servatur, teste Bernardo Wurmiro *Pract. obser. l. 2. n. 2.*

KÖNIG IN DECRET. LIB. II.

Dixi autem supra, *regulariter* omnes litigatores teneri ad præstandum juramentum calumniæ. Excipiuntur ab hac regula I. Principes, ut quorum dignitas suspicionem calumniæ excludit. Haunold. *de l. & l. tom. 5. tr. 3. c. 7. n. 466.* Id quod etiam ad fiscalem Cæsaris & Principis à quibusdam extenditur. Gail. *1. obser. 90.* Mynsing. *cent. 1. obser. 74.* II. Domini in causis Vasallorum ob arctissimum vinculum, quo invicem sunt obstricti. *tit. 33. §. 1. Feud. 2. Vult. de feud. l. 2. c. 6. III. Patroni, & Parentes ob debitam iis reverentiam, honorémque l. 16. ff. de jurejur. l. 1. l. 7. §. 3. l. 9. ff. de Obsequiis Parent. & Patron. præstand. l. 13. §. 14. ff. de Damno infect.* Nisi cum vel ipsi juramentum deferunt, vel iudex ex circumstantiis propositis prudenter suspicari potest, subesse calumniam, tunc enim nec Parentibus nec Patronis juramentum calumniæ remittitur. *l. 34. §. 4. ff. de jurejur.* quæ ita cum præcæditis juribus congruenter reconciliari posse videtur, etsi alioquin appareat irreconciliabilis. §. IV.

Materia seu objectum juramenti calumniæ sunt causæ, in quibus præstatum. Quoniam autem in omnibus causis periculum calumniandi subest, ideo, si exigatur, hoc juramentum generaliter in omnibus præstandum est. *l. 1. & 2. ubi Glossa V. in omnibus. C. de Furejur. propter calumn.*

Nec refert I. sive causæ civiles sint, sive criminales, aut mixtæ: tum quòd *in d. l. 1.* generaliter statuatur, jurandum in omni causa, in qua necessitas probationis incumbit: tum quòd *in c. 1. h. t.* Clerici à tali juramento (quando scilicet non litigant in causa propria) præstando eximantur in quacunque causa sive Civili, sive Criminali, ergo supponitur à non exemptis id præstandum etiam in causa criminali. Panorm. *in d. c. 1. n. 12.* Clarus *§. fin. q. 18. n. 3.* ubi

Oo

ten-

- sententiam hanc dicit esse communem. Dissentiunt Zoëlius *h. t. n. 5.* & Schneidew. *in §. I. Instit. de Pœna tem. litig. n. 7.* Quorum opinio respectu accusati satis probabilis est.
- 12 Nec refert II. sive de causis plenariè, atque omni iudicii ordine servato, sive summarie, de plano, & sine strepitu, ac forma iudicii cognoscatur. *Clem. sape 2. de V. S. & c. 5. h. t. Roland. à Valle consil. 71. n. 9. vol. I.* Dissentit Emericus à Rosbach *in Praxi civil. tit. 50. num. 8.*
- 16 Nec refert III. sive causæ modicæ sint, sive momentosæ: nam & in causis modicis juramentum calumniæ necessarium est. *Panorm. in c. inhaerentes n. 14. in pr. h. t. Marian Socin. in c. cum in causa. n. 50. Eod. ubi subdit, acrius esse puniendos recusantes jurare in ejusmodi causis, quam in causis gravibus & arduis.*
- 17 Nec refert IV. sive causæ sint profanæ, sive spirituales; quandoquidem juxta effectum Pontificis *in c. 1. in fin. h. t. in 6.* in his quoque causis frequenter calumniæ interveniunt. Quamvis olim secundum *c. dudum. 54. §. verum ibi de Elect. & c. 2. h. t.* in spiritualibus causis non nisi de veritate dicenda jurandum fuerit. Dissentit Gail. *1. observ. 38. num. 1.*
- 18 Nec denique refert V. sive prima, sive secunda instantia sit. Et licet juramentum calumniæ jam in prima instantia præstitum fuerit, tamen in causa appellationis repetendum erit. *c. 2. h. t. in 6. Nov. 124. c. 1. in pr. Dec. in c. pastoralis. 76. de Except. Zoëf. h. t. n. 4.* idque ideo, quod in causa appellationis quis injustè litem prosequi possit, etiamsi in prima instantia hoc non fecerit. Dissentiunt Placentin. & Azo apud Gonz. *in c. fin. h. t. n. 13. §. IV.*
- 19 *Forma* juramenti calumniæ desumitur à requisitis, quorum quinque.
Primum est, ut hoc juramentum defera-

tur auctore Prætorè, seu Judice. *l. de pupilla. §. qui opus & ibi Gloss. in V. Prætor. ff. de Operis novi nuntiatio. & in actis causæ interponatur. l. 2. §. si autem. 3. junctâ Glossâ in V. actis & §. hoc etiam in fin. auth. principales in pr. C. de Furejur. propter calumn.*

Secundum, ut præstetur coram Judice *l. 2. in princ. V. Evangelis ante Judicem positis. auth. principales. V. coram Judicibus. & adversario, vel Procuratore ejus præsentem, aut saltem citato. d. l. 2. §. fin. autem abfuerit. ubi Glossâ V. absentia d. §. auth. principales. §. vel una earum abfens fuerit. C. Eod. Nisi talis sit, ad cujus domum mitti solet juramenti præstandi ergo, veluti materfamilias, ac matrona honestæ famæ. d. l. 2. §. 1. Novel. 124. c. 1.*

Tertium est, ut prius juret actor, postea reus, demum Advocati utriusque partis; qui ordo jurandi perspicuè colligitur ex sæpe *d. l. 2. in pr. C. de Furejur. propter calum. Ummius disp. 12. ad Process. judic. n. 32.* Si tamen hic ordo præposteretur, ob id non vitaretur processus: quia non est de substantia. Anton. del Re *rr. de Furam. calum. c. 7. n. 37.*

Quartum, ut juramentum calumniæ generale exigatur in exordio litis, videlicet post ejus contestationem, priusquam actor positiones offerat. *l. 12. §. 1. in pr. C. de iudiciis. d. l. 2. pr. & §. fin. C. de Furejur. propter calum.* Ante litem contestatam de calumnia nemo jurare cogitur, nisi causa summarie, & ante iudicii ingressum expediri possit; quo casu vim contestationis quodammodo habet, ut quæ viam exceptionibus dilatoriis intercludit, & notioni habendæ viam parat. Nec tamen viciabitur sententia, aut processus, si hoc sacramentum sit prius vel postea præstitum; cum & in eo loco calumniantium temeritati obstaculo esse possit; præter hoc, quod etiam in totum

omitti valeat, maximè non petitum per ea, quæ supra n. 5. diximus. Planè juramentum calumniæ speciale, seu juramentum malitiæ tam ante, quàm post litem contestatam injungitur, quoties præsumptio est, aliquid malitiosè proponi, vel peti. c. 2. §. fin. h. t. in 6. c. dilectus. §. nos verò attendentes de Elecl. c. presentium & c. penult. de Testib. Emeric. à Rosbach in Praxi civil. d. tit. 50. n. 18.

23) Quintum requisitum est, ut litigantes jurent sequentia capita, vel ex clicitè, vel implicitè: Primum, quòd credant, se litem movendi, aut contradicendi justam causam habere. d. l. 2. §. 1. C. de Furejur. propt. calumn. Novel. 49. c. 3. Novel. 124. Secundò, quòd à Judice interrogati, veritatem, quam scient, celare nolint. Sed hoc magis ex consuetudine, quàm dispositione juris communis, ut ex Lessio notat Haunold d. tr. 3. c. 7. n. 454. Tertio, quòd neque per se, neque per alium quid dederint, aut daturi sint, promiserint. aut promissuri sint, ut pro se feratur sententia; nisi illis personis, quibus jura dare permittunt, veluti Notario, Advocato, Procuratori & similibus. auth. Principales. C. de Furejur. propt. calumn. d. Novel. 124. c. 2. Quarto, quòd scilicet nolint uti falsis testibus, instrumentis, allegationibus, aut alia falsa probationis specie. Bartol. & DD. in d. auth. principales. Quintò, quòd nullam in tota lite superfluum probationem velint exigere, nec dilationem litis procrastinanda causâ petere. l. 1. & auth. in isto. C. de Furejur. propt. calumn. d. Novel. 49. c. 3. Quæ capita vulgaribus hisce rythmis comprehensa sunt:

Illud juretur, quòd lis sibi justa videtur.

Et si quæretur, verum non inficietur.

Nil promittatur: nec falsa probatio detur.

Ut lis tar detur, dilatio nulla petetur.

Hodie etiam & consuetudine, & stylo multarum Curiarum juratur de non temerè appellando, nec calumniosè differendo negotio, ut testatur Mynsing. Cent. 3. observ. 56.

§. VI.

Finis præstandi juramenti calumniæ est favor, & bonum publicum, ob tres potissimum causas: partim, ut sic eliciatur veritas. c. 32. de Furejur. partim ut metu jurisjurandi litigantium compescatur temeritas. d. l. 1. C. de Furejur. propt. calumn. partim ut omnis calumnia arceatur à judiciis. d. l. 2. & auth. principales. C. Eod. Unde ea est hujus juramenti præstandi necessitas, ut expressè à Partibus remitti nequeat. d. l. 2. §. sed quia veremur. tacitè tamen remissum non irritat processum, præsertim de jure Canonico. c. 1. §. propter omissum. h. t. in 6. P. Engel n. 3.

§. VII.

Effectus alius est juramenti calumniæ præstiti, alius non præstiti, seu recusati.

Præstiti is est effectus, quòd jurans excusetur à præsumpta calumnia, nisi post præstationem perjurium manifestetur: tunc enim jurans non tantum DEUM habebit ultorem perjurii. l. 2. C. de Reb. cred. sed etiam infamiâ notabitur. l. si quis major. C. de Transact. Nov. 117. §. fin. verò. aliàsque poenas calumniantibus propositas subibit. Zoës. ad C. de Furejur. propt. calumn. Sester. de Jurament. lib. 3. c. 8. n. 18. & seqq.

Hujus loci questio est: num præstitum juramentum de calumnia jurantem ab expensis litis excuset? Affirmant Accursius ad Novel. 82. c. 10. Bartol. ad l. 1. ff. Ad SC. Turp. & vulgò DD. Verum quia expensæ non solvuntur ob calumniam tantum, sed etiam ob temeritatem litigandi, haud profuerit jurasse hoc sacramentum, quin teme-

rarium litigatorem, aut eum, qui vel movendae actionis, vel defendendi sui juris causam tam justam non habuit, victori in expensas, & litis sumptus condemnari oporteat: cum, ut in separatis fieri solet, aliud sit temeritatis, aliud verò calumniæ insimulari. *l. eum, quem temerè ff. de judiciis. c. finem litibus §. de Dolo & contum.* Et certè aliàs rarò quis in expensas condemnari possit, ex quo super calumnia semper jurandum est. Hanc sententiam probat Oldendorp. *class. 6. act. 12. quem refert. & sequitur Christoph. Schambogen. ad Instit. de Poenatem. litig. §. 1. quares 9.*

27 *Effectus* hujus juramenti non præstiti, seu recusati est, quòd actor hoc sine justa causa subire detrectans ab instituta actione cadat, reus verò pro confessio habeatur. *c. fin. in fin. h. r. l. 2. §. 6. & 7. C. de Furejur. propt. calum. Novel. 124. c. 1. in fin.* Non quidem ipso jure, sed demum accedente judicis sententiâ, vel absolutoriâ rei, si actor jurare recuset; vel ejusdem rei condemnatoriâ juxta actoris petitionem, si id recuset reus. *auth. principales. §. fin. C. Eod. ubi dicitur, quòd declaratoriâ Judicis sententiâ opus sit.* Quæ decisio eam utilitatem conjunctam habet, ut si postea actor vel reus ante hujusmodi sententiam à Judice latam suam contumaciam purgare, atque de calumnia jurare paratus sit, suprascriptam poenam evitet: & si ante hujusmodi sententiæ prolationem moriatur, suprascripta poena, quasi nondum commissa, adversus ejusdem hæredem non transeat, consequenter hæres Rei vi illius fictæ, seu tacitæ confessionis, vel contumaciæ, condemnari à Judice non possit; neque hæres actoris à Judicio repelli, nisi ipse quoque jurare recuset per *l. ejus qui delatorem. 29. in princ. ff. de Furo fisci.* Vallensis *h. r. §. ult. n. 2. Gail. 1. observ. 86.*

Controvertitur: anne poena recusantis juramentum calumniæ locum quoque habeat in recusante juramentum malitiæ? Negant aliqui ex eo, quòd poenæ benignius interpretandæ, nec extendendæ sint ad casus non expressos juxta *c. in poenis 49. de R. I. in 6.* At magis propendeo in sententiam contrariam, quòd scilicet, si reus super aliquo articulo recuset jurare de vitanda malitia, habeatur quantum ad illum pro confessio; & econtra, si actor hoc juramentum recuset, non audiatur quoad illum articulum, sed articulus, etsi aliàs esset relevans rejiciatur per text. *in c. fin. de Confess. in 6. & in l. sancimus. C. de Judiciis.* ubi habetur, contumaci audientiam negandam esse. Nec sine ratione: quia juramentum malitiæ est species juramenti calumniæ, sive est juramentum calumniæ speciale, ut dictum, ergo idem proportionaliter de utroque dicendum erit: quòd enim juris est de toto quoad totum; idem est de parte quoad partem, cum in genere species, & in toto pars contineatur. *l. 113. ff. de R. J. Vid. Socin. in c. fin. n. 4. h. r. Pirrhing n. 33. Sester d. l. 3. c. 8. n. 11.*

Majoris controversia est: utrum si procurator in animam propriam jurare nolit, sed tantum in animam principalis, hæc ipsius contumacia, & recusatio noceat principali?

Affirmativæ patrocinatur Vallensis *h. r. §. fin. n. 4.* eaque in puncto juris verior videtur: siquidem *in d. c. fin. de Confess. in 6.* expressè dicitur, quòd non tantum reus, sed etiam procurator illius respondere recusans pro confessio habeatur. Ex quo consequens est, contumaciam procuratoris nocere principali quoad hunc effectum, ut pro confessio habeatur, ac si ipsemet respondere detrectasset. Ergo idem erit dicendum de juramento calumniæ, cujus recusatio

TITULUS VIII.

De Dilationibus.

SUMMARIUM.

1. Dilationis definitio. 2. usq. 8. præcipua eius species
8. 9. 10. Datur vel à lege, vel à iudice.
11. Dilationes etiam in causis spiritualibus concedende sunt.
12. Quot dentur in causis civilibus. 13. quot in criminalibus?
14. 15. Quomodo dilatio indulgeatur. 16. & ob quem finem?
17. Concessa uni parti, prodest etiam alteri.
18. Excusat à pœna & mora. 19. Elapsa perimit actum, qui in assignato termino fieri debuit.
20. & seqq. Qui dies data dilationi imputentur?

Post Juramentum calumniæ utrinque præstitum litigantes petere solent dilationes.

§. I.

Definitur Dilatio, quòd sit justum temporis intervallum, quod ad actum judicialem peragendum actori, vel reo conceditur. P. Engel *h. t. n. 1.*

§. II.

Dividitur principaliter in Dilationem Citatoriam, Deliberatoriam, Probatoriam, seu preparatoriam, & executoriam.

Citatoria dicitur, quæ reo datur ad comparendum in iudicio; qui si citatus primò non compareat, secundò & tertio citandus est, interposito inter singulas citationes termino saltem 10. dierum. *l. 69. ff. de Judiciis.* Adde: *saltem*: quia plures volunt, 10. dies inter singulas citationes auctas esse ad 30. juxta *Novel. 112. c. 3. & auth. qui semel C. quomodo & quando.* Pro ternis tamen citationibus potest Judex, si causa justa subsit, uti unicà peremptorià. *c. 6. & ult. de Dolo. & contum. Panorm. in c. 1. & ult. & ibid. Gloss. h. t.* At terminus propterea coarctari non debet, sed ad minus 30. dierum concedi: quia talis citatio peremptoria æquivalet tribus simplicibus.

003

172.

tio à parte rei eadem pœnâ punitur. Nec satisfaciunt Adversarii, dum dicunt, contumaciam procuratoris nocere quidem principali in rebus parvi præjudicii, non verò in iis, quæ sunt magni præjudicii, sicuti est ista pœna non jurantis de calumnia: aperte namque constat ex *d. c. fin.* quòd noceat etiam quoad hanc pœnam, cum aliàs ratione contumaciæ pro confesso habendus non foret. Deinde cum jura velint, ut procurator quoque juret de calumnia in animam propriam, videntur eò ipsò hoc velle cum effectu hujus juramenti, & sub illa pœna, sub qua alioquin præstari jubetur: verba enim legum cum effectu accipi debent. Accedit, quòd aliàs nullus cum Procuratore contraheret, vel litigaret, si propter ejus gesta principalis non obligaretur in suum præjudicium, sed tantum in favorem: atque eò ipsò semper foret deterioris conditionis, qui in persona propria, quam qui per procuratorem litigaret, vel contraheret; quod à ratione & æquitate alienum est. Et si procurator per factum suum Domino prodesse potest, idque, quod consecutus est, restituere debet, licet à parte rei debitum non fuerit, juxta *l. qui proprio 46. §. procurator. 4. ff. de Procuratorib.* cur non etiam obesse poterit? Imò in *l. 10. in fin. ff. de Pactis.* disertè habetur, pactum procuratoris nocere principali, & prodesse.

Verum licet hæc sententia de jure verior sit, benignior tamen est, quòd principali propter procuratorem jurare recusantem causa non statim abjudicari debeat, ne procuratoris contumaciâ nimium gravetur; sed quòd sufficiat, si propterea procurator pœnâ pecuniariâ punitur, eique audientia denegetur, sicuti advocato arg. *l. rem non novim. & seq. C. de Judiciis.* Gail. *1. observ. 89. n. 3. & 4. Blumen in Process. Cam. in. 72. n. 15.*